

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě „Hodnocení nařízení LIFE+ v polovině období“

KOM(2010) 516 v konečném znění

(2011/C 132/13)

Zpravodaj: **pan Lutz RIBBE**

Dne 30. září 2010 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě Hodnocení nařízení LIFE+ v polovině období

KOM(2010) 516 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. února 2011.

Na 470. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 15. a 16. března 2011 (jednání dne 15. března), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 185 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí

1.1 Vzhledem ke skutečnosti, že první projekty programu LIFE+ byly kvůli realizačním problémům zahájeny až v lednu 2009, neposkytuje předložená hodnotící zpráva k nařízení LIFE+ v polovině období (2007–2013) dostatečné údaje pro to, aby již bylo možné kvalifikovaně zhodnotit probíhající projektové období.

1.2 EHSV ovšem vždy zdůrazňoval značný význam programu LIFE, který probíhá již téměř 20 let, pro rozvoj a utváření evropské politiky v oblasti životního prostředí. Soudí, že je nezbytné a vhodné pokračovat v tomto programu a dále jej rozvíjet i v novém finančním období (2013–2020).

1.3 Program LIFE musí být co nejflexibilnějším nástrojem, pomocí něhož bude moci Komise utvářet politiku. Pomocí programu LIFE, který činí asi 0,2 % rozpočtu EU, lze hodnotně přispět a poukázat na způsoby řešení. Tento program však neumožňuje kompenzovat chyby způsobené v jiných oblastech politiky EU ani financovat všechny strategie EU vztahující se k životnímu prostředí.

1.4 Pro budoucí výběr projektů LIFE by měly být určující potřeby vyplývající z problémů s prováděním politiky EU v oblasti životního prostředí. Proporcionální přístup k přidělování prostředků jednotlivým členským státům přitom v budoucnu nesmí hrát roli.

1.5 Evropská politika v oblasti životního prostředí je ve srovnání s jinými částmi naší planety rozvinutější, protože to aktivně občanská společnost vyžaduje. Komise v této souvislosti právem vyzdvihuje úlohu organizací zabývajících se ochranou přírody a životního prostředí, a EHSV tuto úlohu rovněž oceňuje. I ostatní složky občanské společnosti by však měly být motivovány k tomu, aby napříště intenzivněji spolupracovaly na projektech LIFE. Mechanismy financování programu LIFE+ musí mít takovou podobu, aby kvalitní projekty netroskotaly na nepružných ustanoveních o spolufinancování.

2. Obecné připomínky

2.1 Finanční nástroj EU pro životní prostředí LIFE byl dosud jednoznačně mimořádně významným programem EU, který poskytoval rozhodující podněty pro provádění, rozvoj a utváření politiky a právních předpisů Unie v oblasti životního prostředí. Byl zaveden v květnu 1992 nařízením (EHS) č. 1973/92 *Finanční nástroj pro životní prostředí (LIFE)*.

2.2 Program LIFE I byl realizován v letech 1992 až 1995 a byly na něj vyčleněny rozpočtové prostředky ve výši 400 milionů eur (100 milionů eur ročně). Z důvodu úspěšnosti programu byla na základě nařízení (ES) č. 1404/96 zahájena 2. fáze (LIFE II), která probíhala v letech 1996 až 1999 a na kterou bylo k dispozici celkem 450 milionů eur (112,5 milionu eur ročně). Program LIFE III – nařízení (ES) č. 1655/2000 – měl nejprve probíhat v letech 2000 až 2004 (128 milionů eur ročně). Nařízením (ES) č. 1682/2004 pak byl prodloužen do konce posledního finančního období (tedy do konce roku 2006).

2.3 Nařízením (ES) č. 614/2007 byla pro finanční období 2007 až 2013 zahájena nová fáze programu LIFE – program LIFE+, na který je k dispozici zhruba 2,17 miliardy eur (tzn. asi 340 milionů eur ročně).

2.4 Pomocí programu LIFE+ byla zcela přestrukturována dosavadní podpora v oblasti životního prostředí. Došlo např. ke sloučení složek dosavadních podpůrných programů EU z dřívější rozpočtové hlavy 7 (program Forest Focus, podpora nevládních organizací, iniciativa URBAN, rozvoj nových politických iniciativ, složky spadající pod provádění politiky v oblasti životního prostředí, složky LIFE Životní prostředí a LIFE Příroda). Dále bylo rozhodnuto, že pomocí programu LIFE již nebudou podporovány klasické, materiální investiční záměry v oblasti životního prostředí, ale že k tomu bude napříště využíván výdajový podokruh 1a (projekty týkající se životního prostředí), popř. 1b, a části okruhu 2 (projekty na ochranu přírody) rozpočtu EU. Dosavadní podpora mezinárodních aktivit byla přesunuta z okruhu 4 (opatření týkající se mořského životního prostředí) do okruhu 3.

2.5 Program LIFE+ se soustřeďuje na podporu opatření podporujících politiku v oblasti životního prostředí (s výlučně evropským rozměrem), např. na výměnu osvědčených postupů, budování kapacit místních a regionálních orgánů a pomoc nevládním organizacím s celoevropskou působností.

2.6 Pro investiční záměry tak Komise v tomto finančním období již nepředpokládá financování prostřednictvím programu LIFE, ale prostřednictvím (nových) pododruhů 1a, 1b a okruhů 2 a 4.

2.7 Jelikož příslušné nařízení LIFE+ vstoupilo v platnost až v červnu 2007, mohla být první výzva k předkládání návrhů projektů vyhlášena až v říjnu 2007. První projekty nové fáze programu LIFE+ proto mohly být zahájeny až v lednu 2009. To znamená, že Komisi předložené hodnocení v polovině období, k němuž se má toto stanovisko vyjádřit, může posoudit pouze poměrně malý počet projektů, které se teprve nedávno skutečně rozběhly. Komise správně popisuje situaci, když uvádí, že „k dispozici je proto omezené množství informací o výsledcích“.

3. Konkrétní připomínky

3.1 V hodnocení v polovině období je na několika místech uvedeno, jakou má program LIFE+ důležitost. Tento program je popisován jako „účinný nástroj“, který „přináší přidanou hodnotu“, a poukazuje se zde na to, že „příjemci i členské státy se domnívají, že program by měl pokračovat, neboť je zásadní pro provádění politiky EU v oblasti životního prostředí“.

3.2 EHSV pochybuje o tom, zda lze tato vyjádření učinit na základě hodnotící zprávy v polovině období, k níž se má toto stanovisko vyjádřit a jež vychází z hodnocení projektů zahájených až v lednu 2009. Výbor sice jak známo nikdy nepřipustil pochybnosti o tom, že i on považuje program LIFE za velice důležitý, ale malý počet údajů, z nichž hodnocení v polovině období vychází, zatím nedovoluje vyvodit skutečné závěry pro novou fázi programu LIFE+.

3.3 Jelikož se však již nyní začíná zvažovat případné nové programové období po roce 2013, chtěl by Výbor využít této příležitosti k tomu, aby probral několik základních otázek a učinil určité návrhy.

3.4 Výbor by tudíž na tomto místě chtěl nejprve říci, že dle jeho názoru v současnosti ještě není možné skutečně zhodnotit novou fázi programu LIFE+ v polovině období.

3.5 EHSV ve svém stanovisku ⁽¹⁾ k návrhu později přijatého nařízení LIFE+ vyslovil několik varování, která se nyní jak se zdá potvrzují.

3.6 Výbor ve zmíněném stanovisku uvedl, že dosavadní programy LIFE lze jednoznačně označit za velmi úspěšné řídicí politické nástroje Komise. Za to, že bylo se skromnými

prostředky dosaženo zcela pozoruhodných úspěchů, může skutečnost, že Evropská komise mohla stanovit podmínky a že mezi potenciálními účastníky projektu i mezi členskými státy došlo k určité „soutěži“ o peníze z programu LIFE. Členské státy (lépe řečeno soukromé a veřejné subjekty realizující projekty v členských státech) musely v předchozích fázích programu LIFE vymyslet a vyvinout inovační projekty odpovídající zaměření programu LIFE. Tyto projekty pak byly v rámci stanoveného výběrového řízení podrobeny kritickému přezkoumání, než byly schváleny nebo také z důvodu nedostatečné kvality popř. nedostatečných rozpočtových prostředků zamítnuty. Byla tak zajištěna transparentnost v rámci EU a jasné řízení ze strany Komise, co se týče přidělování finančních prostředků.

3.7 EHSV i nadále zastává názor, že k podpoře své politiky v oblasti životního prostředí, která se jak známo v určitých sektorech prosazuje jen obtížně, musí mít Komise k dispozici nástroj, který by mohla utvářet pouze ona sama; a to bez proporcionálního přístupu (např. k přidělování prostředků jednotlivým regionům).

3.8 Komise však ve svém hodnocení v polovině období konstatuje, že orientační přidělení prostředků mezi členské státy provedené s novou fází projektu sice zlepšilo „geografické rozmístění projektů“, ale že z hodnocení vyplývá, že toto přidělení prostředků mezi členské státy může „vést k výběru projektů nižší kvality“.

3.9 Přesně toho se EHSV obával. Proto Komisi a Radu žádá, aby znovu zásadně přehodnotila zaměření programu LIFE. Cílem by nemělo být přesunout do členských států finanční prostředky EU, pomocí nichž by v nich byly podporovány projekty týkající se životního prostředí, které mají evropský rozměr. Tento program by jednoznačně měl být využíván tam, kde útvary Komise spatřují nejvyšší potřebu podpořit politiku EU v oblasti životního prostředí.

3.10 Evropská politika v oblasti životního prostředí je momentálně silně ovlivňována pravidly EU, což lze odůvodnit pouze fungováním vnitřního trhu. Není však vhodné stanovit právní předpisy na evropské úrovni a současně převést příslušný nástroj pro utváření politiky do určité míry do působnosti jednotlivých členských států.

3.11 EHSV je toho názoru, že projekty a postupy podporované programem LIFE by měly ještě cíleněji než dosud sloužit k provádění přijatých strategií EU (jde především o strategii udržitelného rozvoje EU – kolem níž nastalo pozoruhodné ticho –, strategii v oblasti biologické rozmanitosti, strategii boje proti změně klimatu a ty složky strategie Evropa 2020, jež se týkají ochrany životního prostředí). Zvláštní důraz by měl být kladen na modelový charakter projektů, což znamená, že ne každý projekt nutně musí být inovační, jak je v současnosti požadováno např. v oblasti biologické rozmanitosti. Problémem obvykle není absence inovací, ale nedostatečné šíření již existujících řešení a jejich uplatňování.

⁽¹⁾ CES 382/2005, Úř. věst. C 255, 14.10.2005, s. 52.

3.12 Komise bude při výběru projektů v budoucnu potřebovat vysokou flexibilitu jak z hlediska obsahového, tak z hlediska finančního (které se týká mimo jiné i míry spolufinancování). EHSV si naprosto dokáže představit, že by mělo být možné i 100 % financování ze strany EU.

3.13 Ve sdělení se správně uvádí, že např. příspěvek občanské společnosti má zásadní význam pro rozvoj politiky v oblasti životního prostředí. Evropská politika v oblasti životního prostředí je ve srovnání s jinými částmi světa často považována za pokrokovější, a to právě proto, že společenská diskuse vyžaduje větší ochranu životního prostředí a přírody. V zájmu EU je povzbuzovat tuto diskusi, která nesmí ztroskotat pouze na stanovené míře spolufinancování.

3.14 EHSV se zasazuje o to, aby byl program LIFE+ prováděn v konstruktivní spolupráci se všemi nevládními organizacemi jak v jednotlivých členských státech (sdružení podniků, odborové organizace atd.), tak na úrovni EU. Členové těchto organizací často působí v oblastech, v nichž EU požaduje lepší ochranu životního prostředí a provádění politiky EU v oblasti životního prostředí. Odpovídající zapojení a zvyšování povědomí by tedy nemělo být pouze záležitostí ekologických organizací, ale i podniků.

3.15 Z tohoto důvodu by chtěl EHSV výslovně upozornit na to, že vedle klasických organizací zabývajících se ochranou přírody a životního prostředí by měla být k aktivní účasti v projektech LIFE motivována např. i sdružení podniků a odborové organizace.

3.16 EHSV souhlasí s Komisí, že by bylo vhodné „stanovit priority a zaměření v rámci jednotlivých témat ... a oblasti, na které se je třeba v průběhu každého roku zaměřit“. Současně je třeba klást důraz i na meziodvětvové přístupy. Neměly by být kategoricky vyloučeny ani přeshraniční projekty s účastí třetích zemí.

3.17 I když je program LIFE vysoce hodnocen, chtěl by EHSV varovat i před přeceňováním jeho možností. Prostřednictvím zhruba 340 milionů eur, které jsou nyní ročně k dispozici, lze podpořit řadu projektů, které mohou poskytnout cenné podněty pro pozitivní přístupy v politice v oblasti životního prostředí. Tyto prostředky, jež činí asi 0,2 % rozpočtu EU, ale např. nemohou vyřešit problémy vznikající v důsledku chybného řízení v jiných oblastech politiky EU.

3.18 Složce Biologická rozmanitost programu LIFE je v hodnotící zprávě v polovině období připisována schopnost „stát se hlavním nástrojem, na jehož základě se bude konkrétně financovat provádění akčního plánu pro biologickou rozmanitost“, o čemž má EHSV jisté pochybnosti. Program LIFE přirozeně bude, má a musí přispívat k poukazování na to, jak konkrétně může vypadat koexistence zachování biologické rozmanitosti a hospodářského využití. Vlastní finanční nástroje, které to pak mají zaručit, jsou však jiné.

3.19 Samotná Komise např. ve svém sdělení⁽²⁾ uvádí, že „společná zemědělská politika (SZP) je politickým nástrojem, který má největší dopad na biologickou rozmanitost ve venkovských oblastech“ a že „nejdůležitějším zdrojem financování pro síť Natura 2000 a ochranu biologické rozmanitosti v EU zůstává v rámci Společenství Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (zejména v rámci osy 2)“. Není jím program LIFE.

3.20 Skutečnost, že je dnes pokryto pouze 20 % celkových potřeb finančních prostředků na správu chráněných oblastí v Evropě včetně sítě Natura 2000, nebude možné vyřešit pomocí programu LIFE, nýbrž tolik zmiňovaným včleněním ochrany přírody a životního prostředí do ostatních politických oblastí. To znamená, že by měl být znovu jasně definován skutečný úkol a úloha programu LIFE.

V Bruselu dne 15. března 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽²⁾ Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu – Hodnocení provádění akčního plánu EU pro biologickou rozmanitost v roce 2010, KOM(2010) 548 v konečném znění.